

MOTYL

TANEČNICA

Michaela Ella Hajduková

TANEČNICA

Copyright © Michaela Ella Hajduková 2018
Design © Motýľ design 2018
Cover photo © ILINA SIMEONOVA / Trevillion Images
Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2018

ISBN: 978-80-8164-148-0

TANEČNICA

Michaela Ella Hajduková

VYDAVATELSTVO MOTÝL

POĎAKOVANIE

Moja najväčšia vďaka patrí Jane Nižnej Nguyenovej, ktorá mi veľmi pomohla pri spresňovaní mnohých francúzskych reálií. Ďakujem aj Katke Jenčovej Kikličovej, hlavne za veľkú pomoc týkajúcu sa Downovho syndrómu a tiež za časť textu na konci príbehu venovanú Taliansku a Holandsku. Slzy sa mi tlačili do očí, keď som si prečítala jej status o *iných* deťoch a s jej láskavým dovolením som ho využila v knihe ako súčasť deja. Ona sama kdesi videla jeho kratšiu verziu a obohatila ju o svoje postrehy.

Za čítanie a vychytávanie múch ďakujem Radke Dudkovej a za veľkú kontrolu historickej časti textu pani profesorke Jane Turčíkovej. Za rady z lekárskej oblasti som vďačná Erike Pálovej.

A tradične ďakujem svojmu manželovi Andymu za obrovskú trpezlivosť s mojím písaním.

PROLÓG

Ústav Brandenburg – Görden, Nemecká ríša 1941

Žena v sesterskej rovnošate vpúšťala dnu chlapcov. Najstarší vyzeral na pätnásť a najmladší na sedem a na všetkých bolo vidno fyzické či mentálne postihnutie. Boli nahí a bosí.

„Hans!“ zvolala odrazu na malé chlapča, ktoré mi bolo známe. Nahé a bosé prebehlo okolo lekárov v plášťoch a vyskakovalo, aby sa pozrelo z malého okna, no to bolo príliš vysoko. Sestra ho chytila za ruku.

„No poď, poď, ostatní už čakajú.“

Lekár, ktorý hovoril, zatvoril dvere a presunul sa k akémusi zariadeniu na stene. Nevidela som naň.

„Tak, vážení páni, ako iste viete, starať sa o pacientov, z ktorých nie je a nikdy nebude osoh, je nákladné. Najmä teraz, keď vypukla vojna a personál a lôžka treba pre ranených vojakov. Na našom odbornom oddelení detskej psychiatrie teda stále trvá program T4, aby sme pomohli deťom a dospelým zo života, ktorý je pre nich iba trápením. Ako sa píše v letáku dr. Heiliga: *Komukoľvek, kto trpí nevyliciteľnou chorobou, musí byť jasné, že bezúčelné podávanie drahých liekov, ktoré sú financované verejnosťou, je neobhájiteľné. Rodičia, ktorí vidia ťažký život zmrzačeného alebo slaboduchého dieťaťa, musia byť presvedčení, že hoci majú mravnú povinnosť starať sa o toto úbohé stvorenie, širšia verejnosť túto povinnosť nemá. A nemusí niesť ohromné náklady, ktoré predstavuje dlhodobý pobyt v ústave.* Ako iste viete, sme jediným zariadením s vlastnou plynovou komorou. Telá sú následne spopolnené. Ako môžete vidieť, plyn už pôsobí. Deti nič necítia, po čase sa iba zosunú na zem a je po všetkom.“ Ozvalo sa hundranie a šepkanie, muži si čosi

horlivo zapisovali. V hrdle mi narástla guča a zdalo sa mi, že budem vracat'. O niekoľko minút sa otvorili dvere, nahé telá naložili na vozík a všetci odišli. Triasla som sa na celom tele a ani som nevedela, ako sa volám.

JÚLIA

I. KAPITOLA

Liptov 2011

Vždy som mala rada jeseň. Jeseň v záhrade mojej tety na okraji mesta, ďaleko od ruchu a hluku centra. Už ako dieťa som sedávala na lavičke pod starou čerešňou a sledovala *kolobeh sveta*. Mala som tendenciu rekapitulovať aj napriek tomu, že ešte nebol koniec roka. Pre mňa sa však jeseňou vždy čosi končilo. Tak ako vtedy, keď mi prvýkrát zlomil srdce chlapec, alebo neskôr, keď som ukončila prvý vážny vzťah, či vtedy, keď mi zomreli rodičia. Všetky dôležité a ťažké udalosti v mojom živote prišli spolu s padajúcim lístím. Napriek tomu som nedokázala zanevrieť na toto ročné obdobie, lebo paradoxne mal osud dostatočný zmysel pre humor, keďže mi vždy na jeseň dal do života aj niečo veľmi pozitívne a výnimočné.

Kým stihla prísť zima, znova som sa zaľúbila alebo som našla dve svoje najlepšie kamarátky, alebo som dostala prvú prácu...

Iba rodičov mi žiadna jeseň nevrátila.

Dostatočnú náhradu som však našla v rodine mojej tety, otcovej sestry. Teta Emília, jej muž Rudolf a ich syn Roman ma považujú za svoju už od mojich piatich rokov. Snažili sa mi vynahradiť to, čo som stratila, ľúbili ma ako svoju a Roman ma ako správny brat jednou rukou odstrkoval a druhou rukou chránil. Spolužiaci mi závideli céčka a mončičáky, ktoré som mala vďaka tomu, že ujo Rudo bol riaditeľom základnej školy, a teda nemal problém zohnať takéto hračky. No ja by som dala všetky céčka, géčka, dokonca i tie fosforeskujúce a priesvitné za to, aby sa jedného dňa otvorili dvere a objavili sa v nich moji rodičia.

Už dávno nemám päť, no predposledné ročné obdobie je pre mňa vždy čímsi výnimočným. Mám vo zvyku byť nostalgická až patetická, sedím na lavičke pod tou starou čerešňou a sledujem *kolobeh sveta*.

„Nie je ti zima?“ spamätala som sa na tetin hlas. Prisdla si ku mne vo svojom vyblednutom veľkom svetri, ktorý mi za každým pripomenul detstvo. Podala mi môj hrnček s horúcim čajom a venovala mi úsmev.

Pokrútila som hlavou a poďakovala za nápoj.

„Hovor mi o mame,“ fúkla som do horúceho čaju a teta Emília sa len zasmiala. Pritiahla si sveter bližšie k telu a so založenými rukami na mňa pozrela.

„A čo ti mám povedať? Veď už vieš všetko,“ zazívala a natiahla si nohy v gumákoch pred seba. Veľmi často mi rozprávala o mame. Chcela som vedieť všetko, ale mala som pocit, že mi ešte čosi tají.

„Vždy ma zaujímalo, prečo odišla z Francúzska. Určite za tým niečo bolo, nemohla sa len tak rozhodnúť opustiť slobodnú krajinu a prísť sem. V tisícdeväťstosedemdesiatom tu bol hlboký komunizmus.“ Nikdy mi táto vec nedala pokoj. Nedomkázala som pochopiť, čo sa stalo, že tak riskovala, že už nikdy neuvidí rodinu ani Francúzsko. No dobre, vtedy nemohla vedieť, čo bude, no i tak. Naše hranice boli pre západný svet zatvorené.

Poznala som ten príbeh naspamäť. Môj otec často cestoval mimo republiky do východného Nemecka. Tam sa v Berlíne prvýkrát stretol s mamou. Zalúbili sa do seba a ona sa rozhodla opustiť rodné Francúzsko a prísť s ním sem. Žili tu veľmi šťastne aj napriek tomu, že mama si iste musela zvykať nielen na cudziu krajinu, ale aj na neslobodné pomery, ktoré tu panovali.

Vždy som mala pocit, že mi teta nehovorí celú pravdu. Možno to bolo tým, že som bola dieťa, keď mi ten príbeh prvý raz povedala.

„Viem, že by si rada našla v príbehu ducha, no žiadny nie je,“ zasmiala sa. „Lúbila tvojho otca, to je celé. Keď sem prišla, mala som iba desať. Bola pre mňa ako bytosť z iného sveta, čo napokon i bola. Jej oblečenie a chôdza... spomínam si na ňu veľmi jasne. Nerozumela som jej ani slovo, kým sa nezačala učiť náš jazyk.“ Tetin pohľad smeroval kdesi do lístia. Bol to pohľad človeka, ktorý spomína, cestuje časom do minulosti za vlastnými spomienkami, ktoré sú už vyblednuté a nostalgicky bolia. „Tešila som sa, ako mi, keď si už budeme rozumieť, porozpráva o Francúzsku, no trvalo to veľmi dlho. A, navyše, málo hovorila o sebe, o rodine... akoby ju niečo ťažilo. No ja som to pripisovala iba tomu, že ju tieto spomienky priveľmi bolia. Nikdy viac sa nedostala domov. Keď sem prišla, mala len devätnásť. Možno bola primladá a zamilovaná na to, aby uvažovala nad dôsledkami a nad tým, že my sme tu skutočne žili ako v klietke s večnou *hrozbou západných imperialistov* za zadkom. Tak či onak, hovorila o Francúzsku iba jediný raz, v tom roku, keď sem prenikla Angelika,“ znova sa zasmiala. „To bol poprask! Vtedy som ju prvý a posledný raz počula hovoriť o rodnej zemi. Rozplývala sa a nadchýnala, opisovala bez dychu levanduľové polia v Provensalsku i parížske bulváre. Je však pravda, že na konci sa rozplakala. Muselo jej to veľmi chýbať. Neboli sme zvlášť dôverné priateľky, tvoja mama bola skôr uzavretá, no myslím, že tvoj otec vedel o nej všetko. Som si istá, že ako jediný.“

„Možno to nebol iba smútok za domovom. Čo ak odišla z nejakého dôvodu, nielen pre lásku?“ nedala som sa.

„Chápem, že by si sa rada dostala veci na koreň, no v tomto ti nepomôžem. Tvoja mama bola krásna a tajomná bytosť, tak o nej hovorieval i tvoj otec. Ak niečo bolo, vzala si to so sebou. Vlastne obaja. Musím sa vrátiť, každú chvíľu tu bude Roman.“

„Nepotrebuješ pomoc?“ chystala som sa vstať, no zastavila ma gestom ruky.

„Nie, nie, pokojne tu ostaň. Určite s ním prídu i dvojčatá, využi chvíľu, keď sa nebudú po tebe vešať.“ Pohla sa k domu a ja som sa napila čaju, so zrakom upretým znova pred seba. Všetko, čo mi povedala, som už vedela.

„Bože, takmer by som zabudla!“ Otočila som sa späť k tete, ktorá sa vrátila ku mne. „Kvôli tomu som za tebou šla. Star-nem.“

Siahla do vrecka a vytiahla fotografiu. „Našla som ju teraz, keď som upratovala v pivnici na zadných policiach. Nemám tušenie, ako sa tam dostala, no verím, že ti urobí radosť.“ Podala mi fotografiu. Starú. Farebnú! Nepostrehla som, kedy odišla, oči som mala zabodnuté do vyblednutej fotky. Bola na nej moja mama. Mohla mať asi pätnásť rokov, blondavé vlny jej padali na nahé ramená. Sedela bosá v tráve, v dialke sa črtal akýsi vysoký dom. Mala na sebe červené letné šaty bez rukávov, iba s volánmi na pleciah. Na vlasoch mala posadené veľké slnečné okuliare. Usmievala sa a objímala ženu vedľa seba. Vyzerali ako matka s dcérou. Jej mama mala vyblednuté vlasy takej istej farby ako tá moja. Podedila som ich. Ako dieťa som ich nenávidela, no ako som rástla, pochopila som, že moja odlišnosť je vlastne dobrá a zaujímavá. A keď som objavila *Annu zo Zeleného domu*, razom som sa cítila výnimočná.

Dívala som sa na fotku a uvažovala. Neverím, že v tom bola len láska, čo mamu vyhnalo z Francúzska. Jednoducho nie! Prečo by inak táto fotka nebola medzi ostatnými v starých albumoch, ktoré mám, ale ležala zapadnutá kdesi v pivnici. Zbavila sa jej? Alebo ju tam stratila? Znova som mala ďalšie otázky, na ktoré mi už nik neodpovie.

Vzdychla som a oprela sa o lavičku. Odpovede som možno nemala, no mala som ďalšiu fotografiu svojej mamy. Vo farbe. V tom okamihu mi čosi napadlo a otočila som fotku. Môj inštinkt ma nesklamal. Kedysi ľudia fotky popisovali. A na tejto stálo na zadnej strane ceruzkou a pekným písmom napísané: *année 1966, Saint Tulipe, Moi et maman*. Ja a mama. Zachvela

som sa, akoby sa práve stalo čosi dôležité. Akoby sa ma dotkol duch dávnej minulosti. Oprášila som staré znalosti francúzštiny, no na preloženie tých troch slov by som ich nepotrebovala. Dovtúpila by som sa, čo je tam napísané. Pritisla som si fotku k sebe ako dieťa, ktoré dostalo vysnívaný vianočný darček. Privrela som oči a mimovoľne sa usmiala.

Áno, vždy som mala rada jeseň.

2. KAPITOLA

Rockoco ma privítalo typickou pochmúrnou atmosférou. Schádzala som po kamenných schodoch do podzemia, kde mali moji priatelia Maroš a Carrie rockový klub. Bol to ich spoločný dlhoročný sen, ktorý si splnili hneď po skončení strednej školy. Tento klub vlastnili už siedmy rok a ja som sa vždy smiala, že nikdy nedospejú, hoci ako jediní z partie mali dieťa. Päťročnú Natálku. Obdivovala som však nielen tento úžasný priestor s kamennými klenbami, ale aj to, ako sa tí dvaja našli.

„Ahoj, Lia, čo ti prinesiem?“ spýtala sa ma čašníčka Lena.

„Dám si len minerálku s citrónom, vďaka,“ zavolala som za ňou, lebo už bežala za ďalším zákazníkom, ktorý bol veľmi netrpezlivý. Na zhodnotenie situácie mi stačil jediný pohľad. Horlivý zákazník hádzal po čiernovlasej Lene s krúžkom v pere také pohľady, že boli viac ako výpovedné. Kráčala som ďalej, míňala stoly plné ďalších zákazníkov a v ušiach mi znela LP, písajúca z reproduktorov. Najskôr som zahliadla Carrine nohy prehodené cez epedu koženej vybíjanej pohovky. Opierala sa o Maroša a na niečom sa smiali. Vošla som do zadnej miestnosti cez oblúk, okolo ktorého boli namalované tehly.

Pozdravila som svojich priateľov a zadívala sa na nich. Vo veľkom kresle vedľa čiernej pohovky sedel s neodmysliteľnou cigaretou v ruke Ivo. Spolu s ním, Marošom a Carrie som drala lavice základnej školy. Sami sme sa niekedy čudovali, ako dlho naše priateľstvo vydržalo. Ivo bol v triednej hierarchii šašom. Neprekážalo mu, že keď na Slovensko dorazila telenovela *Divoký anjel*, schytil prezývku Ivo di Carlo, lebo bol buchnutý do Natalie Oreiro. Dnes pracoval ako redaktor pre jeden zo známych denníkov a riešil vždy iba politiku. Často to s Ma-

rošom rozoberal a my s Carrie a Laurou sme iba gúľali očami a snažili sa zmeniť tému.

Pohľad mi preskočil na Lauru, ktorá mi s úsmevom mávala natiahnutá na vyblednutej pohovke potiahnutej červeným brokátom. So svojimi čiernymi kučeramí a tmavými slnečnými okuliarmi bola neprehliadnuteľná už na strednej škole, na ktorej sme sa spoznali a okamžite si padli do noty. Nasledujúce štyri roky sme sedeli v jednej lavici a obe sme statočne preliezali z matematiky s trojkami. Neznášali sme čísla a celú strednú sme si robili žarty, že po maturite musíme ísť na nejakú matematickú školu. O to väčším paradoxom bolo, kde sme obe skončili. Laura pracovala ako zástupkyňa riaditeľa matematického gymnázia a ja som dostala miesto vo firme mojej tety ako hlavná účtovníčka. V podstate som však bola len zbabelec. Odkedy si spomínam, zaujímali ma látky a móda. V detstve som milovala plastovú plochú bábiku, ktorej sa dalo meniť oblečenie, ktoré sa na ňu priložilo. Neskôr som sama navrhovala. No mala som príliš málo odvahy vstúpiť do tej rieky.

V dobrom som závidela Marošovi, Carrie aj Ivovi, že našli svoje miesto v živote.

„Spíš?“ otočila som sa k Laure, keďže stále mala svoje čierne okuliare.

„Meditujem,“ zasmiala sa.

„Aha, predpokladám, že uvažuješ o knihe, mám pravdu?“ vrátila som jej to so smiechom. Moja najlepšia kamarátka mala od strednej školy spisovateľské ambície. Už od základnej bola skvelá v písaní slohov pre seba aj spolužiakov, no ešte vždy sa neodvážila so svojím písaním vyjsť na svetlo sveta. Vravievala, že čaká na správnu inšpiráciu, že nechce písať len tak do vetra o manželských trojuholníkoch a zúfalých manželkách.

„Tipujem, že vážne drieme,“ zapojila sa Carrie. „Kým si prišla, vypadlo z nej, že celú noc bola na akejsi divokej párty.“ Smiala sa a odhrnula si svoje ohnivočervené vlasy, za ktoré vďačila farbe a nie prírode, dozadu.

„Nežaluj, Klára,“ vyplazila na ňu jazyk.

Carrie sa prudko nadýchla, stisla pery a prižmúrila oči. „Povedz to znovu a vyrovnám ti kučery!“ zvolala napokon, aby prehlušila speváčku ozývajúcu sa z reproduktorov pripevnených na stene. Všetci sme vybuchli do smiechu a Ivovi zabehlo pivo. Dokonca aj Carrie sa rozosmiala, keď si uvedomila, čo povedala. Raz darmo, nenávidela meno zapísané vo svojom občianskom preukaze a neoslavovala meniny.

Rodičia jej dali meno Klára po babke. Babku zbožňovala, no meno z duše nenávidela. Celé detstvo urazene trieskala dverami a vykrikovala, že sa pôjde dať premenovať. V siedmej triede objavila Kinga a zamilovala sa. Čítala ho ako posadnutá a stal sa odrazovým mostíkom k ďalším hororom, ktoré úplne zbožňovala. A to ju priblížilo k Marošovi. Nespomínala som si, kto tú prezývku vymyslel, no ťahala sa s ňou už od základnej. Carrie, podľa Kingovej *Carrie*. Na strednej si prefarbila vlasy načerveno a Kláru poslala do dejín. No ešte aj dnes, keď si chceme do nej rypnúť, jej povieme Klára a sledujeme, ako jej z uší a nosa syčí para. Ako dnes.

Lena mi medzitým doniesla minerálku. Kým som pila, pohľad mi ako vždy padol tam, kam som mala zo svojho kresla výhľad. Na stenu nad čiernou pohovkou, na ktorej sa vynímala veľká maľba. Gary Oldman ako Dracula objímal Winonu Ryderovú ako Minu Murrayovú. Maľba bola Leniným dielom, tak ako aj ďalšie dve. Diera, z ktorej vyliezal nejaký netvor, namaľovaná nad barom a veľká maľba ťahajúca sa po dlhej stene, na ktorú namaľovala rôzne skupiny a speváčku. Bola tam Metallica, Guns N' Roses, Evanescence a LP. Nedávno tam pribudli aj Paramore a Aerosmith.

Pohodlne som sa oprela o kreslo a lenivo sledovala debatu, ktorú rozprúdila Laura a Carrie. Hovorili o dovolenke, ktorú sme už roky trávili spolu. V lete sme boli rozlezení kade-tade, no v zime sme vždy boli aspoň dva týždne spolu. Raz sme sa vybrali lyžovať do Tatier, inokedy sme zašli

do Írska, kde mal Ivo prenajatý malý domček v jednej ešte menšej dedinke.

Debatu i moje myšlienky prerušila Lena. Doniesla Marošovi a Ivovi ďalšie pivo a mňa prekvapilo, keď sa otočila na mňa.

„Nieko ťa hľadá, pýtal sa na teba,“ ukázala hlavou za seba. Stál tam muž. Nepoznala som ho, nikdy som ho nevidela. Bol vysoký, oblečený v čiernom rozopnutom kabáte, podľa výzoru som odhadovala, že nemôže mať viac ako tridsaťpäť rokov. Tmavé vlasy sa mu trochu leskli, predpokladala som, že vonku prší.

„Are you miss Urbanova?“ Pozrel sa na mňa trochu neisto a mňa prekvapil nielen zvuk cudzej reči, no i prízvuk. Bol francúzsky.

„Áno. Ak ste Francúz, môžete pokojne hovoriť vo vašej reči,“ vstala som a prijala podávanú ruku. Bolo vidieť, ako si vydýchol.

„Nebol som si istý, či ešte viete hovoriť mojím jazykom. Prepáčte mi, že vás takto prepadávam,“ prehovoril po francúzsky a mne sa na okamih podlomili kolená. Musela som uznať, že bol skutočne veľmi príťažlivý a v kombinácii s týmto jazykom... Periférne som si uvedomila, že všetci moji priatelia sledujú túto zvláštnu situáciu, dokonca aj Laura si zložila slnečné okuliare, aby si neznámeho prehliadla. „Som Pierre Dumont, súkromný detektív. Mohli by sme sa niekde porozprávať?“

Teraz mi vyrazil dych. Nemala som potuchy, čo môže tento človek odo mňa chcieť, no vonkoncom by mi nenapadlo, že by bol súkromný detektív. Zaklipkala som prekvapene viečkami a nevedela, čo povedať.

„Môžete ísť do kancelárie,“ ozvala sa z pohovky Carrie. „Lena!“ zavolala na čašníčku a poprosila ju, aby nám odomkla dvere.

„Ešte raz sa ospravedlňujem, že som vás takto prepadol,“ povedal, keď sme si sadli za stolík a na Leninu otázku, či si niečo nedá, len pokrútil hlavou.